

ЗИГМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою університету

Протокол №10 від
«11» червня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ПСИХОЛОГІЇ

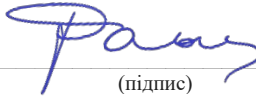
Освітній рівень: Перший (бакалаврський)
Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»
Спеціальність С4 «Психологія»
Освітньо-професійна програма "Психологія"
Статус дисципліни: вибіркова
Форма навчання: денна

<u>Форма навчання</u>	<u>Курс</u>	<u>Семестр</u>	<u>Лекції (год.)</u>	<u>Практичні (год.)</u>	<u>Самостійна робота студента (год.)</u>	<u>Разом (год.)</u>	<u>Залік (сем.)</u>
<u>Денна</u>	<u>3</u>	<u>5</u>	<u>20</u>	<u>16</u>	<u>54</u>	<u>90</u>	<u>5</u>

Робоча програма розроблена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини», спеціальності С4 Психологія, затвердженої вченою радою ЗФУУ (протокол № 10 від «11» червня 2025 року)

Програму навчальної дисципліни розробила:

Кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології

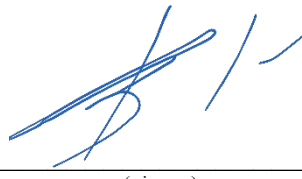
(підпис)

Н. Даниленко

Робочу програму обговорено та затверджено на засіданні кафедри психології

Протокол № 9 від “21” травня 2025 року

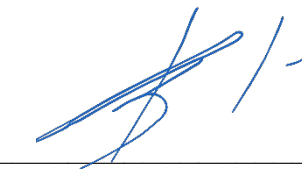
Завідувач кафедри психології

(підпис)

І. Клименко

Гарант ОПП «Психологія»

(підпис)

І. Клименко

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	
Кількість кредитів - 3	Галузь знань – С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»	Статус дисципліни вибіркова Мова навчання Українська	
Змістових модулів - 2	Спеціальність: С4 Психологія Освітньо-професійна програма «Психологія»	Рік підготовки	
		3-й	
		Семестр	
			5-й
Загальна кількість кредитів/годин - 3/90		Лекції (год.)	
		20	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 2 год.;	Ступень вищої освіти - Бакалавр	Практичні(год.)	
		16	
		Самостійна робота(год.)	
		54	
		Всього	
		90	
		Вид контролю	
			Залік

2.1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Основи міжкультурної комунікації в психології» є формування у здобувачів вищої освіти системні знання про закономірності міжкультурної комунікації та її значення у психологічній практиці, розвинути навички ефективної взаємодії з представниками різних культурних середовищ, а також виховати толерантність, емпатію та готовність до роботи у багатокультурному суспільстві.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи міжкультурної комунікації в психології» є:

- Знати соціально-психологічні та культурні чинники, що визначають ефективність комунікації.
- Зазначити роль психолога у забезпеченні конструктивної міжкультурної взаємодії та подоланні бар'єрів.
- Використовувати етичні принципи та правила поведінки у міжкультурному спілкуванні.
- Знати методи та стратегії, що застосовуються для розвитку міжкультурної компетентності психолога.

- Практичні приклади та кейси застосування міжкультурної комунікації у психологічній практиці.
- Розкрити значення міжкультурної компетентності для професійної діяльності психолога та психотерапевта.

2.3. Передумови для вивчення дисципліни.

Для успішного засвоєння дисципліни «Основи міжкультурної комунікації в психології» студентам необхідно мати ґрунтовні знання з таких дисциплін:

Пререквізіти:

- Історія України — вивчає основні етапи розвитку українського суспільства, державності та культури від давнини до сучасності.
- Історія психології — досліджує становлення та розвиток психологічних знань, теорій і шкіл у різні історичні періоди.
- Соціологія — аналізує закономірності функціонування та розвитку суспільства, соціальних структур і відносин.
- Іноземна мова — формує комунікативні навички для професійного та міжкультурного спілкування у сучасному світі.
- Соціальна психологія — вивчає психологічні механізми взаємодії особистості та групи, вплив соціального середовища на поведінку людини.

Постреквізіти:

Після завершення дисципліни студенти зможуть застосовувати отримані знання у таких предметах та професійних сферах:

- Індивідуальна та групова терапія — вивчає теоретичні засади та практичні методи психотерапевтичної роботи з клієнтами у форматі індивідуальних консультацій та групових занять, акцентуючи увагу на динаміці міжособистісної взаємодії.
- Психологія сім'ї та подружжя — досліджує закономірності розвитку сімейних і подружніх стосунків, їхній вплив на особистість та соціальну адаптацію, а також методи психологічної допомоги сім'ї.
- Сексологія — аналізує психологічні та біологічні аспекти сексуальності, проблеми сексуальної поведінки та методи психотерапевтичної і консультативної роботи у сфері сексуального здоров'я.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи міжкультурної комунікації

Тема 1. Поняття та сутність міжкультурної комунікації в психології.

Міжкультурна комунікація в психології розглядається як процес взаємодії між представниками різних культурних середовищ, що має свої закономірності та особливості. Вона включає обмін знаннями, цінностями, емоціями та поведінковими моделями. Важливим є усвідомлення ролі культурних відмінностей у формуванні комунікативних стратегій. Це дозволяє психологу ефективно працювати у багатокультурному суспільстві.

Тема 2. Основні моделі та концепції міжкультурної взаємодії.

Моделі міжкультурної взаємодії пояснюють механізми спілкування між людьми з різних культурних контекстів. Вони включають концепції адаптації, акультурації та культурної інтеграції. Знання цих моделей допомагає психологу прогнозувати можливі труднощі у комунікації. Це створює основу для розробки ефективних стратегій взаємодії.

Тема 3. Соціально-психологічні чинники ефективності міжкультурної комунікації.

Ефективність міжкультурної комунікації залежить від багатьох чинників, таких як рівень толерантності, емпатії та відкритості до іншої культури. Важливу роль відіграють стереотипи та упередження, які можуть ускладнювати взаєморозуміння. Психолог має враховувати ці чинники у своїй практиці. Це сприяє формуванню позитивного досвіду міжкультурної взаємодії.

Тема 4. Бар'єри та труднощі у міжкультурному спілкуванні.

Міжкультурне спілкування часто супроводжується бар'єрами, пов'язаними з мовними відмінностями, культурними нормами та цінностями. Вони можуть призводити до непорозумінь і конфліктів. Психолог повинен вміти розпізнавати та долати ці труднощі. Це забезпечує ефективність комунікації та збереження довіри клієнта.

Тема 5. Етичні принципи та правила поведінки у міжкультурній комунікації.

Етичні принципи визначають межі та стандарти поведінки у міжкультурному спілкуванні. Вони включають повагу до культурних відмінностей, недопущення дискримінації та забезпечення рівності. Дотримання етичних норм сприяє формуванню довіри та конструктивної взаємодії. Це є основою професійної діяльності психолога у багатокультурному середовищі.

Змістовий модуль 2. Практичні аспекти міжкультурної комунікації в психології

Тема 6. Роль психолога у забезпеченні міжкультурної взаємодії.

Психолог виступає посередником у процесі міжкультурної комунікації, допомагаючи клієнтам долати бар'єри та непорозуміння. Його завдання полягає у створенні безпечного простору для діалогу. Психолог має враховувати культурні особливості клієнта та адаптувати методи роботи. Це сприяє ефективності психологічної допомоги.

Тема 7. Методи та стратегії розвитку міжкультурної компетентності психолога.

Міжкультурна компетентність формується через навчання, практику та саморефлексію. До основних методів належать тренінги, рольові ігри та аналіз кейсів. Психолог повинен постійно вдосконалювати свої навички у сфері

міжкультурної взаємодії. Це забезпечує його готовність працювати у різних культурних контекстах.

Тема 8. Особливості комунікації у багатокультурному освітньому середовищі.

Освітнє середовище є одним із ключових майданчиків міжкультурної взаємодії. Тут психолог має враховувати культурні відмінності учнів та сприяти їхній інтеграції. Важливим є формування атмосфери толерантності та взаємоповаги. Це створює умови для гармонійного розвитку особистості.

Тема 9. Міжкультурна комунікація у сфері психосоціальної допомоги та консультування.

У сфері психосоціальної допомоги психолог стикається з клієнтами різних культурних груп. Це потребує врахування їхніх цінностей, традицій та особливостей світогляду. Психолог має адаптувати методи консультування до культурного контексту клієнта. Такий підхід забезпечує ефективність допомоги та підвищує її результативність.

Тема 10. Практичні кейси застосування міжкультурної комунікації у психологічній практиці.

Аналіз практичних кейсів дозволяє зрозуміти специфіку міжкультурної взаємодії у реальних умовах. Вони демонструють типові проблеми та способи їх вирішення. Робота з кейсами формує професійні навички та міжкультурну компетентність психолога. Це готує його до ефективної діяльності у багатокультурному суспільстві.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни

Назви змістовних модулів і тем практичних занять	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		л.	пр.	с.р.
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи міжкультурної комунікації				
Тема 1. Охарактеризуйте поняття та сутність міжкультурної комунікації в психології.	10	2	2	6
Тема 2. Назвіть основні моделі та концепції міжкультурної взаємодії.	10	2	2	6
Тема 3. Зазначте соціально-психологічні чинники, що впливають на ефективність міжкультурної комунікації.	10	2	2	6
Тема 4. Опишіть бар'єри та труднощі у міжкультурному спілкуванні.	10	2	2	6
Тема 5. Перелічте етичні принципи та правила поведінки у міжкультурній комунікації.	9	2	2	5
Змістовий модуль 2. Практичні аспекти міжкультурної комунікації в психології				
Тема 6. Охарактеризуйте роль психолога у забезпеченні міжкультурної взаємодії.	9	2	2	5

Тема 7. Назвіть методи та стратегії розвитку міжкультурної компетентності психолога.	8	2	1	5
Тема 8. Зазначте особливості комунікації у багатокультурному освітньому середовищі.	8	2	1	5
Тема 9. Опишіть міжкультурну комунікацію у сфері психосоціальної допомоги та консультування.	8	2	1	5
Тема 10. Запропонуйте практичні кейси та приклади застосування міжкультурної комунікації у психологічній практиці.	8	2	1	5
Усього:	90	20	16	54

5. Тематика практичних та занять з дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи міжкультурної комунікації

Практичне заняття 1. Поняття та сутність міжкультурної комунікації в психології

- Охарактеризуйте сутність міжкультурної комунікації та її значення для психолога.
- Назвіть основні елементи процесу міжкультурної взаємодії.
- Зазначте, як культурні відмінності впливають на комунікативні стратегії.
- Опишіть приклади міжкультурної комунікації у професійній практиці.

Практичне заняття 2. Моделі та концепції міжкультурної взаємодії

- Перелічте основні моделі міжкультурної взаємодії.
- Охарактеризуйте концепції адаптації та акультурації.
- Зазначте, як моделі допомагають прогнозувати труднощі у комунікації.
- Опишіть приклади застосування моделей у психологічній практиці.

Практичне заняття 3. Соціально-психологічні чинники ефективності комунікації

- Назвіть чинники, що впливають на ефективність міжкультурної комунікації.
- Охарактеризуйте роль толерантності та емпатії у взаємодії.
- Зазначте, як стереотипи та упередження впливають на комунікацію.
- Запропонуйте способи подолання негативних чинників у практиці психолога.

Практичне заняття 4. Бар'єри та труднощі у міжкультурному спілкуванні

- Охарактеризуйте основні бар'єри у міжкультурному спілкуванні.
- Назвіть мовні та культурні труднощі, що виникають у взаємодії.
- Зазначте наслідки непорозумінь у міжкультурній комунікації.
- Запропонуйте стратегії подолання бар'єрів у роботі психолога.

Практичне заняття 5. Етичні принципи та правила поведінки у міжкультурній комунікації

- Перелічте основні етичні принципи міжкультурної комунікації.
- Охарактеризуйте значення недискримінації та рівності у взаємодії.

- Зазначте роль етичних норм у формуванні довіри.
- Опишіть приклади етичних дилем у міжкультурному спілкуванні.

Змістовий модуль 2. Практичні аспекти міжкультурної комунікації в психології

Практичне заняття 6. Роль психолога у забезпеченні міжкультурної взаємодії

- Охарактеризуйте функції психолога у міжкультурній комунікації.
- Назвіть способи створення безпечного простору для діалогу.
- Зазначте значення врахування культурних особливостей клієнта.
- Опишіть приклади адаптації методів роботи до культурного контексту.

Практичне заняття 7. Методи та стратегії розвитку міжкультурної компетентності психолога

- Перелічте основні методи формування міжкультурної компетентності.
- Охарактеризуйте роль тренінгів та рольових ігор у навчанні.
- Зазначте значення саморефлексії для розвитку компетентності.
- Запропонуйте практичні стратегії вдосконалення навичок психолога.

Практичне заняття 8. Комунікація у багатокультурному освітньому середовищі

- Охарактеризуйте особливості міжкультурної взаємодії в освіті.
- Назвіть проблеми інтеграції учнів із різних культур.
- Зазначте роль психолога у формуванні атмосфери толерантності.
- Опишіть приклади практичної роботи у багатокультурному класі.

Практичне заняття 9. Міжкультурна комунікація у сфері психосоціальної допомоги

- Охарактеризуйте специфіку роботи психолога з клієнтами різних культур.
- Назвіть цінності та традиції, які слід враховувати у консультуванні.
- Зазначте значення адаптації методів до культурного контексту.
- Опишіть приклади успішної міжкультурної психосоціальної допомоги.

Практичне заняття 10. Практичні кейси застосування міжкультурної комунікації

- Охарактеризуйте типові проблеми у міжкультурній взаємодії.
- Назвіть способи аналізу кейсів у професійній підготовці.
- Зазначте значення кейсів для формування компетентності психолога.
- Запропонуйте приклади практичних ситуацій для аналізу.

6. Тематика самостійних занять з дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Самостійне заняття 1. Охарактеризуйте сутність міжкультурної комунікації в психології – Назвіть ключові поняття та визначення міжкультурної комунікації. – Опишіть її значення для професійної діяльності психолога. – Зазначте основні елементи процесу міжкультурної взаємодії. – Перелічте приклади міжкультурної комунікації у практиці психолога.	6
2	Самостійне заняття 2. Розкрийте моделі та концепції міжкультурної взаємодії – Назвіть основні моделі міжкультурної взаємодії. – Охарактеризуйте концепції адаптації та акумуляції. – Зазначте значення культурної інтеграції для психологічної практики. – Опишіть приклади застосування моделей у роботі з клієнтами.	6
3	Самостійне заняття 3. Охарактеризуйте соціально-психологічні чинники ефективності комунікації – Назвіть чинники, що впливають на ефективність міжкультурної комунікації. – Опишіть роль толерантності та емпатії у взаємодії. – Зазначте вплив стереотипів та упереджень на комунікацію. – Запропонуйте способи подолання негативних чинників у практиці психолога.	6
4	Самостійне заняття 4. Охарактеризуйте бар'єри та труднощі у міжкультурному спілкуванні – Назвіть основні бар'єри у міжкультурному спілкуванні. – Опишіть мовні та культурні труднощі, що виникають у взаємодії. – Зазначте наслідки непорозуміння у міжкультурній комунікації. – Запропонуйте стратегії подолання бар'єрів у роботі психолога.	6
5	Самостійне заняття 5. Охарактеризуйте етичні принципи та правила поведінки у міжкультурній комунікації – Перелічте основні етичні принципи міжкультурної комунікації. – Опишіть значення недискримінації та рівності у взаємодії. – Зазначте роль етичних норм у формуванні довіри. – Розкрийте приклади етичних дилем у міжкультурному спілкуванні.	5
6	Самостійне заняття 6. Охарактеризуйте роль психолога у забезпеченні міжкультурної взаємодії – Назвіть функції психолога у міжкультурній комунікації. – Опишіть способи створення безпечного простору для діалогу. – Зазначте значення врахування культурних особливостей клієнта.	5

	– Переліchte приклади адаптації методів роботи до культурного контексту.	
7	Самостійне заняття 7. Охарактеризуйте методи та стратегії розвитку міжкультурної компетентності психолога – Назвіть основні методи формування міжкультурної компетентності. – Опишіть роль тренінгів та рольових ігор у навчанні. – Зазначте значення саморефлексії для розвитку компетентності. – Запропонуйте практичні стратегії вдосконалення навичок психолога.	5
8	Самостійне заняття 8. Охарактеризуйте особливості комунікації у багатокультурному освітньому середовищі – Назвіть проблеми інтеграції учнів із різних культур. – Опишіть роль психолога у формуванні атмосфери толерантності. – Зазначте значення культурної різноманітності для освітнього процесу. – Переліchte приклади практичної роботи у багатокультурному класі.	5
9	Самостійне заняття 9. Охарактеризуйте міжкультурну комунікацію у сфері психосоціальної допомоги – Назвіть специфіку роботи психолога з клієнтами різних культур. – Опишіть цінності та традиції, які слід враховувати у консультуванні. – Зазначте значення адаптації методів до культурного контексту. – Розкрийте приклади успішної міжкультурної психосоціальної допомоги.	5
10	Самостійне заняття 10. Охарактеризуйте практичні кейси застосування міжкультурної комунікації – Назвіть типові проблеми у міжкультурній взаємодії. – Опишіть значення аналізу кейсів для професійної компетентності. – Зазначте роль кейсів у формуванні міжкультурної компетентності психолога. – Запропонуйте приклади практичних ситуацій для аналізу.	5
Всього		54

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Основи міжкультурної комунікації в психології» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студентів:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- реферати, презентації;
- залік.

8. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Основи міжкультурної комунікації в психології» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2	
40%	10%	40%	10%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2
Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (5 занять, 5 тем – 5 оцінок). 2.Модульний контроль 1 проводиться на 4 занятті. Оцінка за Модульний контроль 1 виставляється на підставі виконання письмового завдання.		Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (5 занять, 5 тем – 5 оцінок). 2.Модульний контроль 2 проводиться на останньому практичному занятті. Оцінка за Модульний контроль 2 виставляється на підставі виконання письмового завдання.	

Усі форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів зазначенні в положенні університету про оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійний проектор	1-10
2	Проекційний екран	
3	Комунікаційне програмне забезпечення (Google Chrome, Firefox)	
4	Наявність доступу до мережі Інтернет	
5	Персональні комп'ютери, ноутбук.	
6	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	

7	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	
8	Програмне забезпечення: ОС Windows	
9	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Gudykunst W. Bridging Differences: Effective Intergroup Communication. – Thousand Oaks: Sage, 2004.
2. Hall E. Beyond Culture. – New York: Anchor Books, 1976.
3. Hofstede G. Cultures and Organizations: Software of the Mind. – London: McGraw-Hill, 2010.
4. Matsumoto D. Culture and Psychology. – Belmont: Wadsworth, 2013.
5. Sam D., Berry J. Acculturation: Conceptual and Methodological Issues. – Cambridge: CUP, 2016.
6. Schwartz S. Value Orientations in Cross-Cultural Research. – Oxford: OUP, 2012.
7. Spencer-Oatey H. Intercultural Interaction. – London: Palgrave Macmillan, 2008.
8. Thomas A. Intercultural Communication. – Berlin: Springer, 2014.
9. Ting-Toomey S. Communicating Across Cultures. – New York: Guilford Press, 1999.
10. Trompenaars F., Hampden-Turner C. Riding the Waves of Culture. – London: Nicholas Brealey, 2012.

Додаткові:

1. Бендерська О. Міжкультурна комунікація: психологічні аспекти. – Київ: Либідь, 2020.
2. Бондар Л. Толерантність як основа міжкультурної взаємодії. – Київ: Педагогіка, 2021.
3. Гуменюк О. Психологія міжкультурної адаптації. – Львів: Світ, 2019.
4. Корніяк О. Психологія комунікації у багатокультурному середовищі. – Київ: Наука, 2018.
5. Костюк Г. Психологія міжкультурної взаємодії. – Київ: Освіта, 2019.
6. Литвинчук Н. Психологія глобалізованого світу. – Київ: КНЕУ, 2021.
7. Савчин М. Психологічні основи міжкультурної компетентності. – Львів: ЛНУ, 2020.
8. Сердюк Л. Етика міжкультурної комунікації. – Харків: Основа, 2020.
9. Титаренко Т. Психологія діалогу культур. – Київ: Академія, 2021.
10. Яценко Т. Психологічна практика у багатокультурному суспільстві. – Київ: ЛНУ, 2022.

Інформаційні ресурси:

1. Міністерство освіти і науки України – mon.gov.ua
2. Українська асоціація психологів – upa.org.ua

3. EFPA – European Federation of Psychologists’ Associations – efpa.eu
4. UNESCO – unesco.org
5. Intercultural Communication Institute – intercultural.org
6. Верховна Рада України – rada.gov.ua
7. Міністерство юстиції України – minjust.gov.ua
8. Міністерство освіти і науки України – mon.gov.ua
9. Міністерство охорони здоров’я України – moz.gov.ua
10. Рада Європи – coe.int
11. ООН – un.org